

DIREKTEAKTION★N

**Kritik af autoritær
psykologi**

**Anarkismens
frie bølger**

sender fra Barcelona på seksogtyvende år

**Kulturbarrierer på
venstrefløjen**

og den gensidige hjælp

Ingen leder

Velkommen til DA #4! Hermed byder vi velkommen til et nyt nummer af Direkte Aktion, som har været lidt længere undervejs end normalt på grund af sommerferien.

I dette nummer ser vi nærmere på venstrefløjens problemer med kulturbarrierer i forhold til de brede lag, vi gerne vil nå. Vi byder også på et kritisk perspektiv på den såkaldt positive psykologi og på et blik på anarkistiske medier i Spanien.

Som svar på artiklen om konsensus i DA #3 har vi modtaget et læserindlæg, som vi bringer i dette nummer. Synes *du*, at indholdet i Direkte Aktion er provokerende eller kontroversielt, eller har du kritik, ros, indlæg eller bare nogle spørgsmål, så tøv ikke med at henvende dig til redaktionen på da@libsoc.dk.

Vi kan selvfølgelig ikke love, at alle indlæg kommer med, men vi vil gøre vores bedste for at skabe og rumme en kvalificeret, spændende og konstruktiv debat.

Mange revolutionære hilsener
Direkte Aktions redaktion

Indhold

Asbjørn Nielsen	
Anarkismens frie bølger.....	4
Leonard Mortensen	
Kritik af autoritær psykologi	12
Henrik Hansen	
Kulturbarrierer på venstrefløjens.....	16
G. Christensen	
Kommentar til:	
Konsensus kontra afstemninger.....	20
Ned Ludd	
Bog anmeldelse:	
Capital's crisis.....	24

DIREKTE AKTION udgives af føderationen
 Libertære Socialister.

De holdninger, som kommer til udtryk i bladets artikler og interviews, er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med Libertære Socialisters holdninger. Redaktionen er alene ansvarlig over for føderationen Libertære Socialister.

Tryk	Print24.com
Distribueret oplag	1000 stk.
Mail	da@libsoc.dk
Web	da.libsoc.dk
ISSN	2246-1620

Anarkismens frie bølger

sender fra Barcelona på seksogtyvende år

Asbjørn Nielsen

CATALONIA IS A NATION

På gaderne i Madrid, Barcelona og i hundredvis af andre byer i Spanien mobiliserede spanske fagforeninger i september og november 2012 til de første landsdækkende generalstrejker i flere år. Til trods for at strejkerne kun var af 24 timers varighed, markerede de en væsentlig radikaliserings af de kræfter, der er i opposition til den spanske regerings sparepolitik.

Generalstrejken er i Danmark et fremmed begreb og har aldrig været anvendt i andet end sjældne og meget begrænsede tilfælde. I Spanien er den totale generalstrejke det ultimative våben for de politiske fagforeninger, der – modsat i Danmark – ikke har bundet sig til en permanent hovedaftale og derfor frit kan bruge strejker og blokader. Størstedelen af de spanske fagforeninger har desuden et klart politisk ståsted som syndikalistisk eller kommunistisk orienterede. Det politiske præg fra kommunistisk og anarkistisk ideologi går igen ikke kun i fagforeningerne og disses metoder, men manifesterer sig også i de medier, som dækker strejkerne. Flere journalister og store medier benyttede under strejkerne frie og alternative medier som guide til demonstrationerne og som en kilde til informationer om begivenhederne, som de fandt sted, minut for minut. I øresneglen på mange af journalisterne var den anarkistiske Radio Bronka det foretrukne medievalg. Radioen sendte i ko-

ordinering med andre frie medier live 24 timer i døgnet fra generalstrejken med updates fra alle de spanske regioner om strejkens forløb lokalt såvel som udenlandsk i Frankrig og Portugal, hvor der ligeledes var indkaldt til generalstrejke.

Det er af flere årsager i dag relevant at sætte fokus på Spaniens alternative medier med politisk baggrund. I takt med, at den spanske regering har været tvunget til at indføre stadig flere nedskæringer i velfærden og foretage omfattende fyringsrunder, er de statslige medier kommet under skarpere kontrol og fremviser kun sjældent en kritisk vinkel på Madrid-regeringens politik, hvorfor folk må søge andetsteds efter kritisk nyhedsdækning. I takt med, at regeringen har svinget sparekniven, er mange i befolkningen gledet ud på de politiske yderfløje, og særligt de anarkistiske grupperinger og fagforeninger har mærket en øget tilgang over de seneste par år. Sideløbende med venstrefløjens voksende styrke stiger presset for at stille med alternativer til det bestående system – i form af det repræsentative demokrati og kapitalismen som økonomisk orden.

Et af alternativerne er som nævnt den anarkistiske eller libertære ideologi, der helt forkaster både valgsystemet og det højt besungne markedssystem til fordel for flad struktur og samarbejde på bekostning af konkurrence. En af udtryksformerne for den nye bølge af anarkistisk organisering skal findes i oprettelsen af nye selvstyrende institutioner, konstrueret omkring en flad

struktur uden chefer eller overordnede og hvis indhold og organisering er baseret på ikke-kommercielle præmisser.

Radio Bronka, der sender fra Barcelonas fattigste arbejderkvarter Nou Barris, er et eksempel på et initiativ, der siden 1987 har fungeret som et politisk kollektiv af forskellige grupper, alle med det mål at bringe undergravende tanker og fri musik til alle, som kæmper og vil lytte.

Jeg mødte tre aktivister fra Radio Bronka i deres studie i Barcelona, efter at dagens sidste program var gået i luften en lun sommeraften i juli.

Spurgt om radioens organisering svarer Coni fra radioens internationale afdeling:

— Radio Bronka er en fri radio. Vi bruger dette udtryk "fri radio" for at adskille os fra mainstream-radioerne, fordi vi ikke bare laver radio, men er involverede i de sociale og politiske kampe på samme tid. Ligesom vores lyttere, kæmper vi, og radioen er vores måde at kæmpe på. Vi søger at afspejle det virkelighedssyn, som findes hos dem, der lytter til os, og skabe bånd mellem de forskellige grupper i samfundet, der ønsker en anden verden. Det er vigtigt for os at give en invitation til dem, som lytter til radioen, og opfordre dem til at forblive aktive, blive ved med at kæmpe, når det står trængt til. Den frie radio tilhører ingen og alle på samme tid. Vi søger at bruge radioen ikke bare som et medium, radioen er for os et politisk projekt og et fælles anliggende.

Som politisk radio fungerer Bronka som et våben for at øge organiseringen og sprede det politiske budskab, som alle på radioen er fælles om: anarkismen.

Anarkisme er ligesom generalstrejken et fremmedord for mange danskere: et begreb, der oftest bruges i negativ sammenhæng som terror eller til beskrivelse af noget kaotisk. Men i Spanien er sagen en anden, idet anarkismen som politisk projekt har stærke rødder i landets arbejderklasse og hos flere intellektuelle. I Katalonien har anarkismen over en årrække fra den anden republik til borgerkrigens slutning i 1939 været praktiseret i som politisk tanke og levevej. Spurgt om radioens erklærede anarkistiske præg svarer en aktivist ved navn Farran, som er ansvarlig for emnerne repression og antifascisme:

— Radioen startede ikke som politisk men blev efter et par år i stigende grad præget af den anarkistiske ideologi, som mange af aktivisterne havde. Vi lever ikke i et anarkistisk samfund, men vi søger at efterleve og bygge på et ideal og en tankegang, som vi ønsker at se manifesteret. Den libertære vej er en vej skabt af handling og ikke af påberåbte rettigheder. Vi tror på handling og aktion, så i stedet for at snakke, satte vi os for at skabe en fri radio som et værktøj eller våben i kampen. På samme måde søger vi i vores dagligdag at efterleve libertære idealer og handle efter det, vi mener. At være libertær betyder, at vi ikke bare påberåber os rettigheder som bolig, mad og vand med den forventning, at nogen skal give os det, fordi vi for-

langer det; vi tror, at handling må følge ord. De fleste af os bor i squats (besatte eller slumstormede bygninger), fordi vi ikke anerkender den private ejendomsret og bourgeouisets begreb om "ejendomsret". Vi søger at skabe den forandring, vil se i verden, ved at tage de hjem, som ingen bruger, og selv skabe de medier, som vi har brug for i kampen, i vores eget billede.

Coni tilføjer:

— Anarkisme er for mig et ord, der beskriver en bestemt måde at leve og organisere sig på. Den libertære vej er ikke snør-lige og fastlagt i et manifest, men rodfæstet i individets individuelle tanker, praktiseret i et fællesskab med andre. Vi har alle forskellige kompetencer og måder at gøre tingene på i radioen og respekterer hinandens forskelle som en styrke snarere end en svaghed. Radioen er som anarkismen et levende væsen, der former sig efter dem, som

praktiserer den. Godt nok spreder vi ord, men uden folks vilje til at handle, ville hverken radioen eller vi være her nu. Anarkismen er i sidste ende viljen til at handle efter ord, og vi håber, at vores ord og handlinger vil inspirere andre til at gøre det samme.

Fri musik og koordinering som en styrke

Centralt for radiostationen er dens forbindelse til det omkringliggende samfund og andre alternative medier. Radioen opererer ikke ud fra en præmis om konkurrence, men gør derimod meget for at samarbejde med og udveksle erfaringer med andre medier, der opererer fri fra statslig kontrol og deler politiske mål med Radio Bronka. I radioen indgår flere sociale grupper, der bruger radioen som talerør, sideløbende med at de støtter programmerne og stationen økonomisk. Adspurgt hvordan

Illustrationer s.9-10 af Robin Vinther.

radioen fungerer i samarbejde med de sociale bevægelser, og hvilken rolle de alternative medier spiller i de sociale bevægelsers kamp, svarer Oscar fra radioens fangesolidaritetsgruppe:

— Over de sidste tre år er samarbejdet med de sociale bevægelser eksploderet, og det udgør i dag en konstant del af radioen. Et godt eksempel er de nationale generalstrejker i september og november 2012. De varede kun omkring en dag. Selv om dette var ret udvandede generalstrejker, var det alligevel en mulighed for os og for de kæmpende grupper i Barcelona til at tage kontrollen med vores eget liv og initiativ til løsning af vores fælles problemer.

— Generalstrejkerne gav mulighed for at demonstrere den magt, som de alternative medier i Barcelona har. Vi sørgede for at samarbejde og koordinere vores udsendelser og informationer med de andre sociale medier og gav mulighed for hurtig og effektiv deling af, hvad der skete rundt omkring i byen. Mange folk lyttede til den information, vi sendte ud og bidrog selv med updates om alt fra lokale protester og aktioner til politiets position og anholdelser i indtelefonerede liveupdates. Ofte havde vi mere info om, hvad der skete i forskellige dele af Spanien, end politiet i de lokale områder, idet vi modtog en konstant strøm af informationer fra folk, der var direkte involveret i begivenhederne.

— De sidste tre år har alle de frie medier skabt en effektiv form for koordination og samarbejde. I takt med den øgede koordination og styrkelse af de alternative medier kan vi se, hvordan indflydelsen fra disse er steget. I flere tilfælde er der eksempler på, at mainstream-medierne har citeret de alternative medier eller hentet informationer til deres artikler fra os.

Af konkrete projekter har Radio Bronka for nylig været medarrangør af en række koncerter til støtte for politiske fangers sagsomkostninger samt en kampagne for asylansøgere rettigheder.

Repression

Som modsvar på de alternative mediers voksende indflydelse har den spanske regering fængslet fire journalister fra alternative og regeringskritiske medier

inden for det sidste halve år. Adspurgt om graden og formen af repression fra regeringens side, svarer Farran:

— Den katalanske regering har truet os og anklaget os for at være den intellektuelle ledelse af de større optøjer og demonstrationer, der har præget Katalonien i årene efter, at den økonomiske krise for alvor ramte Spanien. To af vores kolleger – aktive inden for kritiske og anti-repressive medier – er blevet anholdt og sigtet i forbindelse med deres lovlige dækning af demonstrationer inden for den seneste måned, selv om de bar synligt pressekort. Regeringen forsøger at indføre en lov, der kræver, at man skal godkendes på en bestemt liste over journalister, for at have tilladelse til at dække og sende nyheder fra demonstrationer, eller når politiet foretager anholdelser.

Den ovennævnte journalist-liste og lov er endnu ikke blevet gennemtruffet i det katalanske parlament. I skrivende stund sidder i alt fire journalister fra kritiske aviser rundt om i Spanien fængslet under anklager om hærværk og deltagelse i optøjer.

Radio Bronka sender 24 timer i døgnet og kan høres som webcast på nedenstående links. Enkelte programmer er på engelsk.

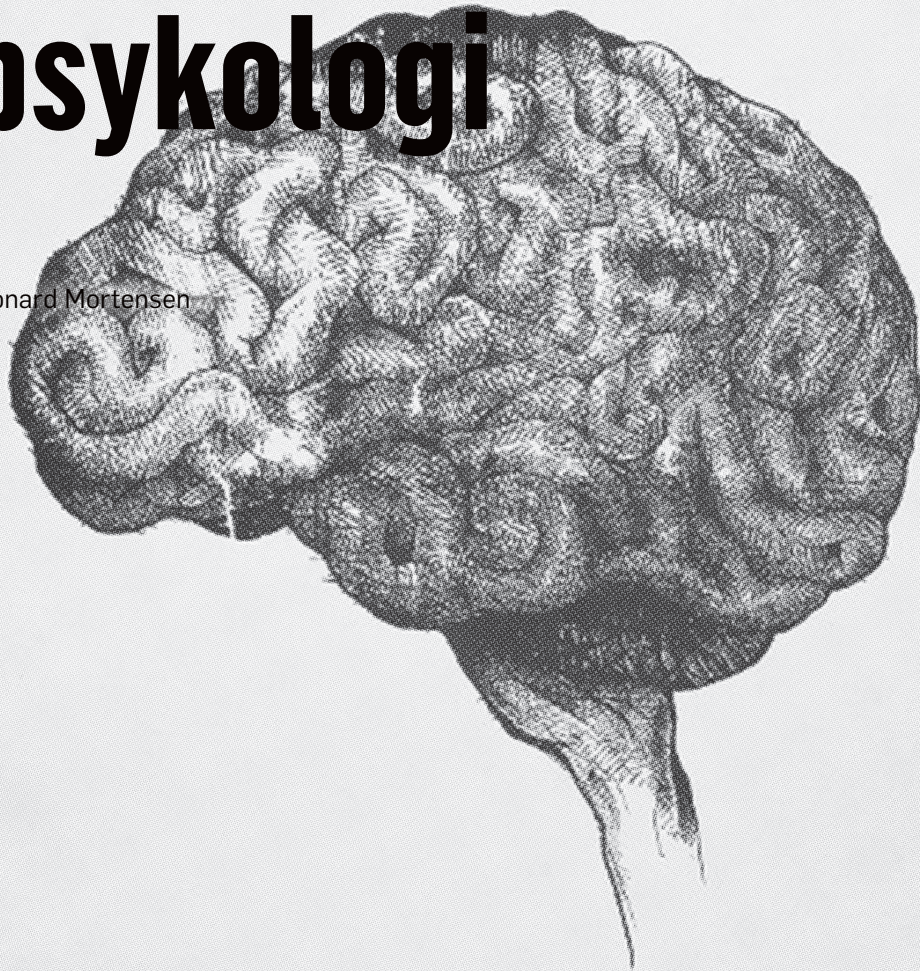

CATALONIA

RADIOBRONKA

Kritik af autoritær psykologi

Leonard Mortensen

Tegning af Thomas Pålsson

Et grundlæggende borgerligt og autoritært samfund må nødvendigvis antages at have indvirkning på psykologiens verden som på alt andet. Borgerligheden har i forvejen dybe rødder i visse dele af psykologien og psykiatrien, da disse videnskaber for alvor blev udformet i lige netop autoritære og borgerlige samfund.

Megen kritik af den borgerlige psykologi har gennem tiden primært haft fokus på Freud, herunder bl.a. andet hans tragikomiske påfund om, at hele samfundets opståen udspringer af ødipuskomplekset. Dette er blot ét ud af mange kritikpunkter af den ældre borgerlige psykologi. Jeg synes dog også, at nyere borgerlig psykologi fortjener et større fokus og kritik. Når jeg i det følgende retter kritik mod kognitiv og positiv psykologi, så ligger mit fokus på, hvordan de af magthavere bliver brugt som redskaber til at kunne manipulere med almindelige mennesker ved hjælp af en besynderlig radikaliseret form for kognitiv og positiv psykologi. Det er således ikke en kritik, der retter fokus mod de moderate varianter af disse psykologiske retninger.

"Moderne" psykologi som magtredskab

Kort kan der siges om kognitionspsykologien, at den bygger på teori og undersøgelser om, at man via tankens kraft kan ændre sin verden. Dette fordi

tænkning blandt andet hænger sammen med følelser, adfærd og krop, hvilket også populært kaldes den kognitive diamant. I denne sammenhæng kommer kognitionspsykologien ind på mestringsstrategier. Dette betyder – også nævneværdigt inden for positiv psykologi – at det i højere grad handler om, hvordan individet mestrer bestemte udefrakommende hændelser, frem for hændelserne i sig selv. Dette mener jeg ikke i sig selv er borgerlig tænkning, og jeg mener i øvrigt, at der kan være en grad af sandhed i det. Dog bør man være påpasselig med den radikaliserede form, som nemt kan blive brugt som et magtredskab.

Hvis man går radikalt til værks i disse psykologiske retninger, betyder det, at udefrakommende påvirkninger aldrig kan blive genstand for kritik. Det er altså ligegyldigt, hvor hurtigt man kræver, at lønarbejderen skal løbe, eller hvor meget folk presses, da det blot handler om mestring og positiv tænkning. Et meget almindeligt eksempel kunne være en person, der går ned med stress. Problemet bliver udelukkende lagt ind i det enkelte individ, hvor individet internaliserer de negative følelser, frem for at fokusere på eksempelvis den hårde konkurrence eller autoritetens pres på individet, der var medvirkende faktorer til at stressen opstod.

Dette manglende sociale fokus kaldes for psykologisme og bliver brugt som magthavernes uansvarlighedsevangelium. Da man ifølge denne én-øjede verdensanskuelse altid skal rende rundt i sin egen mestringsverden – netop fordi

alt kommer indefra – forkaster denne tankegang idéen om kollektiv handle og muligheden for kritik og modstand mod de materielle omstændigheder, som skaber de negative følelser i individet. I det der fjernes fokus fra andre faktorer – såsom statens kontrol af individet eller kapitalismens pres på lønarbejdernes arbejdsforhold – bliver individet isoleret og handlingslammet. Den radikaliserede form for både kognitiv og positiv psykologi er grundlæggende smalsporet, da de som nævnt bygger på idéen om, at tanken er den mægtigste af alle faktorer mht. individets liv. Det er kognitionen, der er i centrum, frem for et helhedssyn. Men hvad

nu, hvis vores tankesæt også dannes ud fra ophobningen af de forskellige sociale processer, individet har været ude for?

Man kunne eksempelvis antage, at årsagen til, at radikaliseret kognitiv og positiv psykologi er blevet så udbredt i dag, netop er den individualisering, der har fået større indflydelse i samfundet i løbet af de seneste årtier. Dermed er radikaliseret kognitiv og positiv psykologi opstået på baggrund af de sociale processer og udefrakommende faktorer. Individet er således ikke til fulde herre over al tænkning i eget liv, men er også påvirket af de samfundsmæssige strukturer.

Led ledelsespsykologi

Kognitiv og positiv psykologi kan som nævnt misbruges og bruges som magtredskaber. Det kan eksempelvis være, at en lønarbejder kommer til en "kammeratlig" samtale hos chefen, hvori der indgår en klar og tydelig melding om, at citronen skal presses yderligere – omend pakket ind i fine ord om positiv tænkning. På overfladen ser det således anderledes ud end hvad det reelt er indadtil, og lønarbejderen kan få en dårlig fornemmelse, uden at kunne sætte en finger på, hvori undertrykkelsen består, i den dybt manipulerende samtale, som lønarbejderen måske har været udsat for. Tidligere fik lønarbejderne mere direkte besked af chefen. Forskellen ligger i, at chefen i dag bruger psykologi som magtredskab. Lorten bliver pakket ind i en yderst fornem indpakning. Fx bliver ordet dovenskab pakket ind og kaldt for "amotivationssyndrom". Men uanset, hvordan det bliver serveret, så er det stadig det samme indhold. Men den lønarbejder, der bliver udsat for denne manipulation, kan som nævnt have svært ved at se et klart billede af undertrykkelsen. Konsekvensen bliver, at lønarbejderen forholder sig enten passivt til situationen eller i værre tilfælde vender frustrationen indad. Derfor er psykologi som magtredskab på mange områder farligere end den direkte besked, da den kan skabe mere skyld og skam hos de undertrykte, og endvidere hæmmer disses muligheder for at modsige chefen, da chefen har sløret undertrykkelsesmekanismen.

Netop denne form for undertrykkelsesmekanismer passer godt til dem, der

har magten, da de kan præge bevidstheden og påvirke individer adfærdsmæssigt. De kan isolere individet, handlingslamme dem og skabe mindre fokus på klassekamp og undertrykkelsesmekanismerne i samfundet.

Det antiautoritære fokus

Afslutningsvis vil jeg pointere, at jeg støtter op om den moderate form for kognitionspsykologi. Jeg mener, at individet også til dels kan skabe sin egen verden og væren, men at en forudsætning herfor er et frit og antiautoritært samfund. Dog må et helhedssyn, hvor man også kigger på de samfundsmæssige og sociale faktorer altid indgå. Manglen på en forståelse heraf er en medvirkende årsag til, at mange i dag går ned med stress – ikke fordi de lider af "amotivationssyndrom", men fordi de lider under det psykologiske pres og den isolation, som individet bliver udsat for i det senmoderne samfund.

Kulturbarrierer på venstrefløjen

og den gensidige hjælp

Henrik Hansen

Hvordan skal venstrefløjen vokse sig stærkere og sprede socialistiske værdier til arbejderklassen, når venstrefløjen og arbejderklassen har forskellige kulturer og aldrig mødes?

Arbejderbevægelsen har vundet mange kampe indtil videre. Arbejdere har i dag både tid og råd til at have et liv uden for arbejdspladsen. Den ekstra tid bliver bl.a. brugt på sport. Det ville ikke være noget problem, hvis venstrefløjen også gjorde det. Det er ikke tilfældet, for venstrefløjen bruger den ekstra fritid på kedelige politiske møder om politiets rolle i en kommende revolution, om sexismen under Den Spanske Borgerkrig og om ideologiske konflikter mellem marxist-leninister og insurrektionister i datidens DDR – og så er det stadig uforståeligt for dele af venstrefløjen, at den er blevet fremmedgjort fra den almene arbejder.

"If I can't play soccer, it's not my revolution"

Splittelsen mellem venstrefløjen og arbejderklassen er dog ikke sket overalt. I St. Pauli i Tyskland voksede der i 80'erne et alternativt miljø op af anarkister, BZ'ere, og andre folk fra den radikale venstrefløj. De interesserede sig for noget, som venstrefløjen normalt plejer at tage afstand fra – fodbold. BZ-bevægelsen organiserede sig sammen med resten af tilskuerne, samtidig med at de støttede lokalsporten gennem lokal aktivisme. 40 år efter er St. Pauli

stadig en bydel, hvor den radikale venstrefløj står stærkt og har stor indflydelse på den politiske dagsorden. Hjemme i Danmark ser vi samme tendens, hvor fodboldkulturen bliver brugt som rekrutteringssted for politiske ideologier. I årevis har White Pride haft succes med at rekruttere arbejdere til den yderste højrefløj gennem fodboldklubben AGF. Venstrefløjen har desperat kæmpet for at stoppe White Pride, men uden held, og tyve år efter er Aarhus en by hvor sorte, homoseksuelle og venstrefløjen ofte bliver udsat for nynazistisk vold.

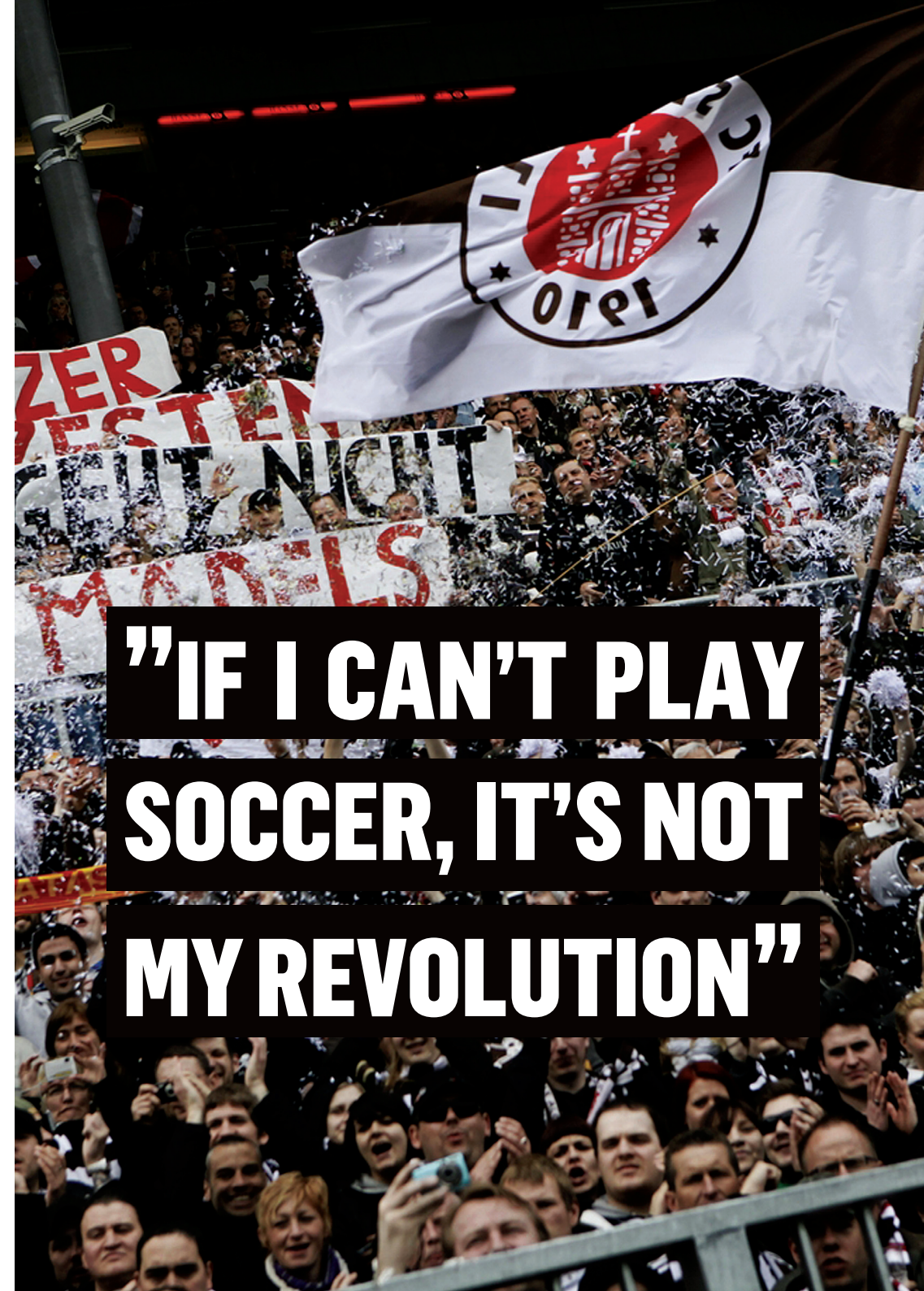
Venstrefløjen over til arbejderne - ikke omvendt

Venstrefløjen har sat barrierer op for sig selv og arbejderklassen, ved ikke at støtte dens interesser. Der bliver fokuseret på at få arbejderne med over i vores kampe, f.eks. klimakampen eller kampen for asyl, i stedet for at vi deltager i arbejdernes kampe og radikalisere dem. En fodbold-fanklub kan for eksempel have meget gavn af venstrefløjen. Når Brøndby IF kæmper for en tilhængerkontrolleret andelsklub i stedet for kapitalistiske ejerforhold, så burde venstrefløjen stille sig solidarisk med tilhængerne. Det gør venstrefløjen dog ikke. Vi har for travlt med at debattere interesse modsætninger i den tidlige antik og andre – for arbejderklassen – kedelige venstrefløjdiskussioner.

Gensidig hjælp - et nyttigt begreb for venstrefløjen

En måde hvorpå arbejderklassen og venstrefløjen kan nærme sig hinanden igen er gennem den gensidige hjælp. Den gensidige hjælp kan bedst forklares ud fra et eksempel fra dyreverdenen: En vampyrflagermus kan klare sig én dag uden mad. To dage, så dør den. Det er dog ikke alle dage flagermusene finder et bytte, men så udøver andre vampyrflagermus, som har fundet et bytte, gensidig hjælp ved at dele deres fangst. Hvis den flagermus, der ikke fangede noget første dag, så fanger noget den næste, så føler den sig forpligtet til at dele med den flagermus, der hjalp den dagen før. Den gensidige hjælp avler derfor gensidig afhængighed. I Grækenland udnytter nynazisterne fra Gyldent Daggrø den gensidige hjælp til at gøre arbejderne afhængige af dem, og de har desværre held med det. Den kapitalistiske krise har gjort, at folk er fattigere end før, så derfor sulter den fattigste del af arbejderklassen i Grækenland. Gyldent Daggrø deler derfor mad ud til de sultne gratis, hvis de er af "ren" græsk afstamning. På denne måde gør de arbejderklassen afhængig af dem, samtidig med at de fremstiller sig selv som de gode. Denne idé med at være ude ved arbejderne og hjælpe dem i deres problemer brugte venstrefløjen også, inden kulturen skilte dem ad. I Spanien, hvor venstrefløjen er stærk, bruges den gensidige hjælp til at støtte arbejderne kollektivt såvel

som individuelt for eksempel ved at besætte tomme huse til de hjemløse. Det er på tide, at den danske venstrefløj gør det samme. Vi skal ud til arbejderklassen og støtte dem i deres problemer med udgangspunkt i dér, hvor arbejderne faktisk er – på tilskuerpladsen til en fodboldkamp, på arbejdspladserne eller lignende – og ikke dér, hvor vi ønsker, at de skal være.

Kommentar til:

Konsensus kontra afstemninger

G. Christensen

Denne artikel er blevet til som reaktion på D. B. Rønbachs artikel i forrige nummer af Direkte Aktion. Jeg er ikke medlem af Libertære Socialister eller en del af redaktionen på nærværende blad. For øjeblikket er jeg heller ikke organiseret i nogen anarkistisk gruppering, og artiklen er udelukkende udtryk for egne holdninger og oplevelser gennem godt et årti som anarkist. Jeg har både været en del af organisationer, der ikke benyttede sig af konsensus (Workers Solidarity Movement), og organisationer/forsamlinger, der gjorde (f.eks. Fynske Antifascister, Anarkistisk Føderation, Ungdomshuset).

For kort at opsummere argumenterer Rønbach for, at konsensusdemokrati er konservativt, fordi det er for nemt at ødelægge en beslutningsproces, så status quo opretholdes, kedeligt, fordi han mener, kompromiser opnået gennem konsensus er kedelige, og at konsensusbeslutninger desuden går efter laveste fællesnævner. Derudover fremgår det af Rønbachs artikel, at konsensus er ønsket om at opnå total, nærmest religiøs enighed. Dette argument underbygges af en reference til tidlige kendte anvendelser af beslutningsmetoden blandt kvækere. I det følgende tager jeg udgangspunkt i,

hvordan beslutninger tages i anarkistiske fora. Udover at anarkister gerne vil af med stat, kapital og klasse skulle vi også gerne have noget at sætte i stedet. Dette noget kan vi lige så godt begynde at øve os på med det samme, for det er ikke så nemt. Vi er opdraget i det klasseopdelte samfund, og vi er opdraget med, at den, der taler højest og længst, får magt, og at magt er godt. Som anarkist skal man være sig sit ansvar bevidst og forholde sig til, hvordan en given diskussion og dens udfald påvirker andre. Det, Rønbach har oplevet, er store forsamlinger, der ikke udelukkende bestod af anarkister eller individer i det hele taget, der var deres ansvar bevidst.

I argumentet omkring, at konsensus bliver konservativt, benytter Rønbach sig af et eksempel med et hus, der skal males. En enkelt ønsker, at det ikke skal males, obstruerer beslutningsprocessen, nedlægger veto, og dermed forbliver huset, som det er. Min umiddelbare indskydelse var her, at det ikke lyder til at dreje sig om en anarkistisk forsamling. En anarkist ville ikke have gået imod alle andres ønsker og på den måde ødelagt en beslutningsproces. Havde jeg været til stede i en forsamling med en sådan person, ville jeg derfor have sat spørgsmålstegn ved, om personen nu var helt sikker på, at anarkisme var det rigtige valg for vedkommende. Hvis vi skal lykkes med at opbygge et samfund uden klasser, er et af vores stærke våben, at vi selv bestemmer, om vi vil bestemmes over. At lade en person ødelægge en konsensusbeslutning er at have misforstået beslutningsformen

og ryge tilbage til autoritære strukturer. Dernæst er der argumentet om, at konsensus er kedeligt. Her er det en skam, at Rønbaach ikke berører, hvordan stemmeafgivning fungerer. For mig at se er dette nemlig ikke mindre kedeligt. Noget, der oftest glemmes, er, at for at kunne stemme om noget, skal det først besluttes, hvad der skal stemmes om. Ved generalforsamlinger er det ofte fastlagt, inden diskussionerne åbnes, hvilken ordlyd de forskellige beslutningsforslag har. Afhængig af strukturen i den enkelte organisation kan det således være meget lidt fleksibelt at ændre beslutningsforslag under en diskussion på baggrund af nye ideer eller oplysninger, der er kommet frem. Dette kan utilsigtet resultere i, at man sylter ellers gode argumenter og forslag. Med mindre man ønsker at stemme sig til hvert enkelt ord i et

beslutningsforslag, er man derudover tvunget til enten at henlægge dette arbejde til et udvalg eller at diskutere sig frem til det – og altså benytte en form for konsensus. Jeg vil således argumentere for, at konsensusdiskussioner har mulighed for at benytte sig af større kreativitet end stemmeafgivning har.

Jeg har aldrig betragtet konsensus som et mål om at opnå guddommelig enighed, som det argumenteres for i Rønbaachs artikel. Den enighed, der skal opnås, er som minimum en enighed omkring et givent diskussionspunkt. At dette ikke kan opnås i større forsamlinger er ikke korrekt. De fire krav, der blev stillet fra Ungdomshusets side inden rydningen (<http://www.ungeren.dk/historie/kampen-for-et-nyt-hus.aspx>), og hvordan man i øvrigt forholdt sig til situationen,

var beslutninger taget i en ganske stor forsamling. Jeg talte ikke, men den daværende bar var fuld, så nok omkring 150. Det særlige ved denne situation var, at den var alvorlig for os alle. Vi var alle følelsesmæssigt og politisk involverede i huset og vidste, at vi var fælles om det. Dermed opstod den gensidige respekt, der er forudsætningen for konsensusdiskussioner. Så vidt jeg husker, tog det flere dage at nå til enighed. Det er muligt, at processen havde været hurtigere overstået, hvis vi havde stemt om det. I værste fald kunne det have resulteret i, at en tredjedel af huset var uenige i beslutningen. Beslutninger taget i en sådan situation vil have en mindre sandsynlighed for at blive ført ud i livet. Jeg forestiller mig, at de fleste har oplevet at få dikteret en ændring i deres hverdag og har været uenige i den. Det være sig af forældre, af uddannelsessystem eller arbejde. I disse institutioner vil der ofte være sanktioner, der får en til at rette ind og bøje sig for autoriteterne. Hvis vi gerne vil af med autoriteter, er det hermed mit argument, at det er en dårlig ide at stemme sig til den hurtige beslutning.

Rønbaach indledte sin artikel med at spørge, hvad der er den bedste beslutningsform. Jeg har her argumenteret imod det at stemme til fordel for konsensus. Dermed ikke sagt at jeg er blind for konsensusbeslutningers ulemper. For det første er det svært. Det er svært, fordi de fleste af os ikke er opdragede til at tage ansvar for fællesskabet på den måde. Der vil derfor ofte være individer, som prøver at få en beslutning til

at styrke deres egen position. Her ligger ansvaret i fællesskabet for at håndtere disse individer på en fornuftig måde. Det ligger også hos den enkelte, der i enhver diskussion skal forholde sig til, om man rent faktisk har noget fornuftigt at sige om et punkt, om det er vigtigt for en og hvem ens argumenter er til gavn for. Jeg kan også sagtens forstå dem, der mener, at beslutningsformen ekskluderer dem, der er usikre og føler sig svage i forhold til de selvsikre. For det første mener jeg ikke, at stemmeafgivning reelt retter op på dette. Det er muligt, at det er nemmere at række hånden i vejret, end det er at komme med argumenter, men det bliver hurtigt en sovepude, så der ikke tages hånd om dem, der føler sig usikre. De får en begrænset mulighed for at ytre, hvem af de "veltalende", de er mest enige med, og så kan uformelle hierarkier få lov til at eksistere på undskyldningen om, at alle har lige mulighed for at stemme. Problematikken er svær, men jeg mener, at en forsamling med anarkister, der er sig deres ansvar bevidst, vil gøre deres for, at alle føler sig trygge og får sagt deres mening. Selvfølgelig har jeg oplevet det modsatte, selvfølgelig har jeg oplevet, at konsensus-strukturen er blevet udnyttet på det groveste, og at diskussioner har været trukket derud, hvor halvdelen af et møde var gået og den anden halvdel var ved at komme op at slås. Som det fremgår har jeg også oplevet det modsatte, og disse oplevelser udelukker for mig al tvivl om, at konsensus er den bedste beslutningsform i en anarkistisk sammenhæng.

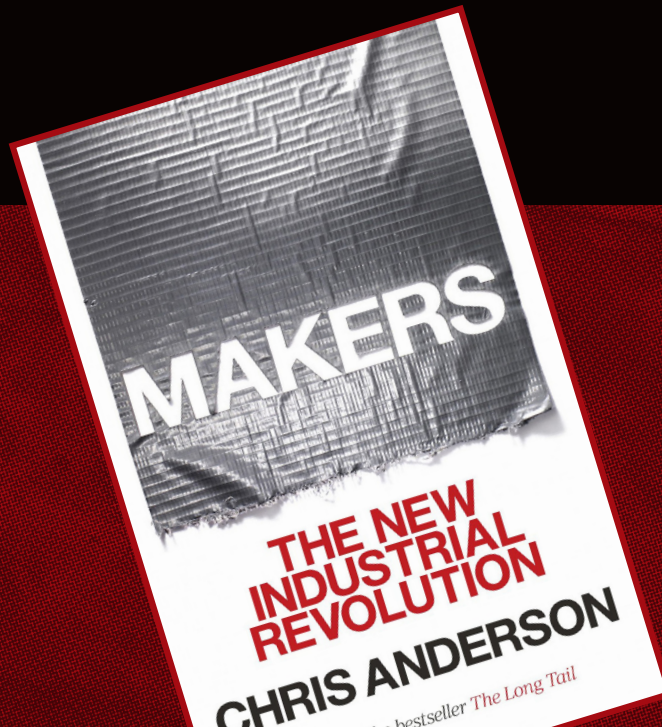
Bog anmeldelse:

Capital's crisis and the emerging commons

Michel Bauwens: Peer-to-peer and Human Evolution

Chris Anderson: Makers The New Industrial Revolution

Conill et al.: Beyond the Crisis, The Emergence of Alternative Economic Practices

Capitalism is in crisis. It is a crisis which has seen its leading ideology punctured, its institutions undermined and its support dwindle. But yet it stumbles on, without meaning or direction in a world bereft of alternatives. Against this backdrop, several writers have looked to a similar set of developments as providing either a new direction for capitalism or the beginning of an alternative.

These developments centre on the concept of peer production, a term which refers to the creation of goods through the voluntary collaboration of peers. These goods or at least the instructions to create them are then released to the public, so that they become common goods, available to all. Examples of these are Wikipedia, where volunteers collaborate to create a freely-available encyclopaedia and open source software, whereby software is produced collaboratively and released to the public to modify and re-use. Although peer production is most common in software, it is slowly making the move to hardware with the development of open source cars, farming equipment and solar power plants to give but a few examples. Over recent years, peer production has become a crucial part of modern capitalism. All of the major technology firms have some level of involvement in open source software and for seve-

ral of them it is core to their business. There are many examples, from Intel's support for Linux development to Facebook's production of open source hardware and infrastructure. This has led to a strange hybrid ecosystem whereby private companies financially support the development of common goods in order to indirectly profit from their success. The texts reviewed here have different perspectives on this situation but all agree that it will transform our society now and in the future.

Peer to peer and the destruction of capital

Michel Bauwens is one of the most enthusiastic commentators on peer production. He argues that peer production will fundamentally change capitalism in the short term and replace it in the long term. His argument is as follows. Peer to peer production creates better products, leading companies and individuals to choose peer produced products over others. But in doing so, they essentially undermine capitalist companies whose products are outcompeted by their open source rivals. As evidence, Bauwens cites one survey that argues that open source software is destroying \$60 billion dollars' worth of revenue for private companies annually.

As this number continues to grow, an ever larger number of people will be engaged in peer to peer production in some form. He believes that working in peer production creates a specific political consciousness marked by a

belief in democracy and transparency and a disdain for established authority. As the number of these workers increases, so will the importance of their political expressions, a development which will eventually lead to conflict with the existing political system.

Peer subsistence in Spain

This argument is not far away from that expressed in Conill et al.'s research paper on the aftermath of the economic crisis in Spain. Faced with widespread unemployment and poverty, many Spaniards have turned to peer production as an immediate solution to their needs. This includes consumer and producer food co-operatives, networks of free exchange and local currencies. They estimate that in Catalonia alone, over 300,000 people are involved in these projects if one includes membership of ethical banks. Based on their research, they show a strong correlation between participation in peer production of the type described, and a negative attitude towards capitalism. They found that many of their respondents became involved in the indignados movement and argue that peer production provided a practical and ideological context for the widespread opposition to the political system that these protests demonstrated.

“working in peer production creates a specific political consciousness marked by a belief in democracy and transparency and a disdain for established authority.”

It is interesting to note that although their focus is very different to Bauwens, their conclusion is similar. While Bauwens is most interested in the world of high technology and cutting edge capitalism, the peer production of Catalonia is more focused on making ends meet through barter networks, shared parenting etc. Despite this, participation in these networks does seem to have a transformative influence on the participants, with a resultant effect on their political engagement.

Producing a new capitalist economy

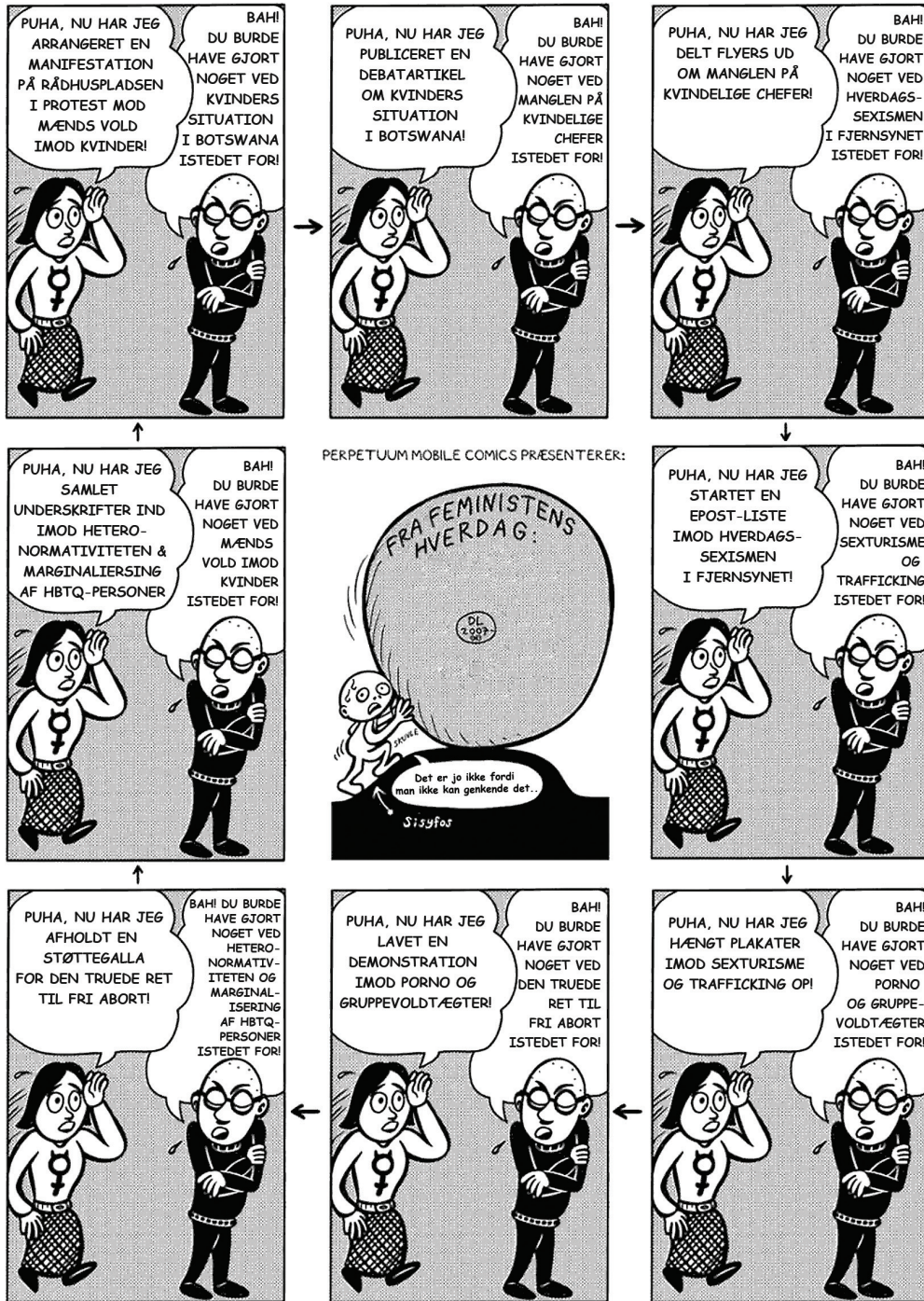
Chris Anderson has a very different perspective on peer production. A businessman and writer he sees the growth of peer production together with new forms of manufacturing as part of a tendency that will reinvigorate capitalism. Technologies such as 3D printers, laser cutters and other forms of digital fabrication enable production of sophisticated goods outside of large factories. As these technologies become more widespread, they can be used to quickly and cheaply produce consumer good without the large amount of capital traditionally required. The designs for these goods can be peer produced and released for free to the world. Anderson

himself has built a company around this model and he sees many opportunities for others to do the same. For all Anderson's optimism, this is a very capitalist take on peer production. A small minority of entrepreneurs might be capable of exploiting peer produced knowledge to create successful companies, but this is not much help to the rest of the population. Coming technological developments will leave huge numbers of the population surplus to the requirements of the job market, casting them into unemployment and poverty. In this situation, neither Anderson's micro production model nor the experiments of capitalist corporations with open source will help particularly much. More useful perhaps are the type of peer to peer production networks that Conill focuses on. Localised exchange networks, producer and consumer co-operatives and so on may help people to survive the ravages of capitalism while fostering an ideological alternative, but they are not enough in themselves.

Can it make a difference?

Final hope lies in political transformation, a process which requires both belief in an alternative and the political muscle to create it. While Bauwens and Conill see movements such as the indignados and the Occupy movement as political manifestations of a social shift away from capitalism, it is important to note that these are both movements that faded away precisely because they were unable to wield political

power. Comparing these with historical movements such as social democracy, we can see that social democracy's power derived from the combination of its ideological commitment to socialism and its ability to force change through union activism. While Bauwens and Conill may be correct that peer production is fostering an ideological alternative to capitalism, it so far appears incapable of developing the power to force change. Without this, it seems unlikely to develop beyond an innovation device for capitalist entrepreneurs.

BLIV STØTTEMEDLEM I LIBERTÆRESOCIALISTER

Det er muligt at blive støttemedlem af Libertære Socialister og støtte vores aktiviteter og vores kamp for frihed og socialisme.

Det koster kun 150 kr. om året at være støttemedlem, men man må gerne betale mere, hvis man har råd. Som støttemedlem får du tilsendt vores blad Direkte Aktion med posten fire gange årligt og modtager vores månedlige nyhedsbrev, hvis du har lyst.

Meld dig ind på libsoc.dk/stoettemedlem

De første tyve modtager samtidig et eksemplar af "En ny tids revolutionære" om de mexikanske zapatister

Direkte Aktion

– et kvartalsblad udgivet af
Libertære Socialister

Direkte Aktion er et kvartalsblad der udgives af Libertære Socialister

Libertære Socialister er en politisk organisation, som kæmper for et statsløst socialistisk rådssamfund baseret på direkte demokrati. Vi er samlet omkring en fælles politisk platform, som indeholder vores vision for et bedre samfund.

Et samfund som er fri fra kapitalismens hæmningsløse udnyttelse af mennesket og naturen. Et samfund som er fri fra enhver diskrimination på baggrund af køn, hudfarve eller seksualitet. Et samfund som er uden undertrykkende hierarkier.

I stedet ønsker vi et samfund baseret på socialistiske og libertære idéer. Socialistiske, fordi lighed er en forudsætning for ægte frihed, og libertære, fordi frihed er en forudsætning for ægte lighed. Det er et samfund hvor alle har lige adgang til ressourcer og magt. Det er et samfund hvor stat og centralisme

er erstattet af direkte demokrati med udgangspunkt i vores arbejdspladser, vores uddannelsesinstitutioner, vores boligkvarterer osv. Det er et samfund hvor autoritær magt fra oven, er erstattet af selvforvaltning fra neden.

Lyder det interessant, og kunne du tænke dig at deltage i kampen? Så kan du finde mere information om os, ved at besøge vores hjemmeside, eller kontakte os på mail. Du kan også abonnere på Direkte Aktion ved at blive støttemedlem. Det koster kun 150 kr. om året.

★ kontakt@libsoc.dk

★ libsoc.dk

★ facebook.com/libsoc

DIREKTE AKTION